

Advocaten kunnen in ethisch netelige situaties belanden. Hoe gaan ze dan te werk? En hoe kunnen we dat te weten komen zonder spionnen en afluisterapparatuur?

Daniela Hooghiemstra

journalist

mr. E.H. Swaab (56, beëdigd 1977; ongetrouwd, geen kinderen), Amsterdam
Belangrijkste zaak: 'mijn eerste, een echtscheidingszaak waarbij de duurzame ontwrichting van het huwelijk uiteindelijk door de Hoge Raad werd bevestigd'

Geloof u in God?

In mijn leven heeft zich tot dusver niets voorgedaan wat aanleiding was om de stevig verankerde basis van mijn atheïstische opvoeding te verlaten.

Vloekt u wel eens?

Ik betrap mijzelf er geregeld op dat ik 'verdomme' of 'Jezus' zeg, ook als ik niet zeker weet of dat verkeerd valt.

Voelt u zich schuldig als u vloekt?

Als ik vermoed dat anderen er aanstoot aan nemen, wel.

Is er in uw handelen sprake van structuur, dat wil zeggen: stelt u zich voor en nadat u handelt, terugkerende morele vragen?

Nee. Ik stel mijn handelen zo nu en dan al doende bij.

Aan welke norm toetst u uw eigen handelen?

Ik wil mijzelf recht in de ogen kunnen kijken.

Bent u veel tijd kwijt met het recenseren van uw eigen gedrag of handelwijze?

Nee. Omdat ik een doener ben, kom ik daar te weinig aan toe.

Welke historische figuur vertegenwoordigt in uw ogen het hoogst denkbare morele gehalte?

Stefan Zweig om zijn geloof in Europese eenheid, zijn pacifisme en zijn humanisme, Marguerite Yourcenar om hoe ze leefde, de prachtige boeken die ze schreef en haar kritische zin en Mahatma Gandhi, alleen al om zijn antwoord op de vraag wat hij vond van de westerse beschaving. 'Dat zou een heel goed idee zijn', zei hij.

'Voordat je iemand beoordeelt, moet je eerst tien stappen in zijn mocassins lopen'

Welk spreekwoord, religieuze tekst of gezegde vat uw normen- en waardepatroon het best samen?

'Voordat je iemand beoordeelt, moet je eerst tien stappen in zijn mocassins lopen'.

Voelt u zich wel eens schuldig?

Mijn schuldgevoel is zwaar overontwikkeld. Ik tracht tegenwoordig eerst te beredeneren of het terecht is. Zo ja, dan bied ik excuses aan, zo nee dan spreek ik mijzelf ernstig toe, wat niet altijd resultaat heeft.

Met welke waarden bent u opgevoed?

Vrij calvinistisch. 'Doe maar gewoon dan doe je al gek genoeg', 'Wat je doet, moet je goed doen' en 'Wie zich brandt, moet op de blaren zitten'.

Heeft u respect voor uw vader en moeder?

Ja, toen ik klein was omdat het mijn vader en moeder waren. Later om de mensen die zij waren.

Gaan liefde en respect hand in hand?

Liefde zonder respect lijkt mij niet mogelijk. Respect zonder liefde wel.

Heeft u vaak het gevoel dat uw persoonlijke vrijheid ten onrechte wordt ingeperkt door anderen?

Ja, maar dat verwijt ik mijzelf en niet de ander. Je moet zelf zorgen dat je je vrijheid neemt. Ik ga ervan uit dat alles in het leven een eigen keuze is.

Worstelt u wel eens met de consequenties die uw eigen handelingen voor anderen kunnen hebben?
Vanzelfsprekend.

Heeft u wel eens iemand geslagen?

Ja, één keer mijn moeder. Als schrikreactie op de eerste en laatste tik die ik van haar kreeg.

Verbaal vernederd?

Ik vrees van wel. Advocaten praten zoveel makkelijker dan anderen.

Bedrogen?

Ja, in de liefde.

Materiële schade berokkend?

Ik heb twee aanrijdingen veroorzaakt.

Vindt u overspel een zonde?

Verliefdheid mag, als het maar geen blijven-de inbreuk is op een relatie. Levenslange monogamie lijkt mij onmogelijk.

Wanneer heeft u voor het laatst excuses aangeboden?

Toen ik later met een advies kwam dan met mijn cliënt was afgesproken. Er kwam een spoedklus tussen, maar dat was mijn probleem en niet het zijne.

Schaamt u zich wel eens?

Ja, onlangs nog toen ik met een volle tas boodschappen uit de Albert Heijn kwam en verzuimde een daklozenkrant te kopen. Wat ben je toch een kreng, dacht ik achteraf. Ik schaam mij ook als ik huil waar anderen bij zijn.

Bloost u wel eens?

Complimenten doen mij blozen. Het gebeurde laatst nog, toen ik tijdens mijn afscheid als voorzitter van een vereniging lovend werd toegesproken. Ik weet mij dan geen houding te geven.

Wanneer heeft u last van een knagend geweten?

Vaak. Als ik humeurig ben ondanks alle goede dingen die het leven mij geeft, als ik te gehaast ben om beleefd te zijn in het verkeer of te gestrest om aardig te zijn tegen mensen om mij heen.

Vindt u tafelmanieren belangrijk?

Mannen hoeven niet op te staan als ik terugkom aan tafel. Eten met mes en vork vind ik wel geboden, hoewel het mij niet stoort als iemand al pratend met de hand een sperzieboon van zijn bord opneemt en opeet.

Aan welke andere etiquette in de dagelijkse omgang hecht u waarde?

Prettig zijn voor je omgeving, zonder dat te overdrijven.

Bent u wel eens jaloers op anderen?

Toen mijn thans ex-geliefde voor een ander

koos, was ik jaloers op die ander.

U kunt een gevaarlijke moordenaar/grote beursfraudeur/illegale giflozer/terrorist vrij krijgen door een vormfout. Aarzelt u?

Ik zou nooit optreden voor een terrorist evenmin als voor een nazi, omdat ik voor zo iemand geen enkel begrip heb. Maar overigens vind ik dat een advocaat vormfouten niet mag laten schieten. Dat is ook een reden dat ik geen strafzaken meer doe: ik heb er te vaak van wakker gelegen. Bij de onroerend-goedzaken en de geschillen binnen samenwerkingsverbanden die ik sindsdien heb gedaan, gaat het meestal om geld. Daar kan ik meer afstand bewaren.

Op straat wordt een jongen door drie anderen in elkaar geslagen. Wat doet u?

Alarmnummer bellen met mijn mobieltje en de aandacht trekken van anderen. Maar ik durf mij er zelf niet tussen te gooien.

U geeft een feestje. Een goede vriend van u drinkt stevig en vertrekt per auto. Die avond rijdt hij een man aan die daardoor arbeidsongeschikt raakt. Uw vriend heeft zijn drankgebruik weten te verbergen en aansprakelijkheid komt niet aan de orde. Wat doet u?

Als ik word opgeroepen, getuig ik, maar ik ga niet uit mezelf naar de politie. Wel probeer ik de vriend in kwestie ervan te overtuigen dat hij zijn verantwoordelijkheid moet nemen.

Wat is uw definitie van liegen?

Niet de waarheid spreken.

Bestaat liegen om bestwil?

Het is ooit bedoeld in de zin van liegen in het belang van degene tégen wie je liegt, maar wordt tegenwoordig vooral gebruikt in het belang van degene die zélf liegt. Ik doe het ook wel eens: zeggen dat ik niet kan omdat ik geen zin heb.

Kunt u bevriend zijn met iemand die met voorkennis heeft gehandeld in aandelen? De belasting heeft ontdoken? Heeft gestolen? Een moord heeft gepleegd?

Ik ga uit van het principe: 'Those who live of money, die of money': iemand die alleen bezig is met het verwerven van geld om het geld, zal niet tot mijn vriendenkring behoren. Kocht iemand aandelen met voorkennis omdat hij medische zorg voor een dierbare moest kopen, zou dat de vriendschap niet in de weg staan. Datzelfde geldt voor belastingontduiking en stelen. Moord in een (begrijpelijk) moment van verstandsverbijstering hoeft de vriendschap niet aan te tasten. Ik heb twee keer meegemaakt dat mij zeer dierbaren zich schuldig maakten aan diefstal en drugssmokkel. Ik was razend. Maar daarnaast gold: ik hou toch van jullie en we moeten er met z'n allen doorheen. Het waren toen tieners. Ze hadden vreselijke spijt en ik heb achteraf kunnen begrijpen waarom het

is gebeurd. Onze band is sindsdien alleen maar hechter geworden.

Omdat u zo'n goede advocaat bent, nodigt koningin Beatrix u uit voor een intiem diner. Ook Jorge Zorreguieta staat op de gastenlijst. Wat doet u?

Ik bedank voor de eer. Ik kan voor de daden in het verleden van de heer Zorreguieta geen enkel begrip opbrengen en heb dus geen enkele behoefte om met hem aan tafel te zitten. Begrip opbrengen voor fouten van dierbaren is iets anders dan iederéén willen begrijpen.

U bent lid van de VVD. Een andere partij vraagt u voor een ministerspost. Wat doet u?

Ik aanvaard het aanbod niet. In die spagaat zou ik mij niet willen bevinden.

●

Ethisch Peil: 8,2

Els Swaab noemt zichzelf een 'doener', maar blijkt in ethisch opzicht zeer bedachtzaam. Zij gelooft niet in een hogere norm dan die de mens zelf stelt, maar weet de ethische valkuilen daarvan (normloosheid) te omzeilen door strenge zelfdiscipline op te leggen en situaties te vermijden die compromitterend kunnen zijn. Dat laatste kan ook negatief worden uitgelegd (lafheid?), maar omdat de ethische meetlat niet meet wat de ondervraagde niet doet, valt haar cijfer toch hoog uit.